

**Doç. Dr. Mehmet SOMER'e
ARMAĞAN**

**İSTANBUL
2006**

MARMARA ÜNİVERSİTESİ İHUSUK İFAKİÜLTESİ

Doç. Dr. Mehmet SOMER'in

**Anısına
ARMAĞAN**

YAYINA HAZIRLAYAN

**Yrd. Doç. Dr.
Murat Yusuf AKIN**

İSTANBUL 2006

Yayın No : 1397
Armağan Dizisi : 8

HUKUK ARAŞTIRMALARI DERGİSİ ARMAĞAN ÖZEL SAYISI Cilt 12, Sayı 1-3 2004-2006

Haziran 2006 - İSTANBUL

ISBN 975 - 400 - 294 - 0

Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Haydarpaşa
Üsküdar / İSTANBUL
Tel: 0216 349 84 00

Bu yayımla ilgili olarak Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundan doğan her türlü haklar saklıdır. Yayımlın tamamının veya bir bölümünün izinsiz olarak herhangi bir şekilde çoğaltılması yasaktır.

Bu yayımdaki makalelerde belirtilen görüşler yazarlara aittir. Yayın Kurulu, makalelerde ileri sürülen görüşlerden dolayı sorumluluk kabul etmez.

Doç. Dr. Mehmet SOMER'in Anısına Armağan, Marmara Üniversitesi Yayın Komisyonu 17.04.2006 Tarih ve 1 No'lu Kararı'na istinaden yayımlanmıştır.

Eserdeki makaleler esasen teslim olundukları tarihler itibariyle günceldir.

Dizgi : Beta Basım A.Ş.
Baskı - Cilt : Kurtiş Matbaacılık
Topkapı/İSTANBUL
Kapak Tasarım : Gülgonca Çarpık

Beta BASIM YAYIM DAĞITIM A.Ş.
Himaye-i Etfal Sokak Talas Han No. 13-15
Cağaloğlu - İSTANBUL
Tel : (0-212) 511 54 32 - 519 01 77
Fax: (0-212) 511 36 50
e-mail: betakitap@betakitap.com
www.betakitap.com

YAYIN KURULU

Prof. Dr. Merih Kemal OMAĞ
Prof. Dr. Güzin ÜÇİŞİK
Doç. Dr. Lerzan YILMAZ
Yrd. Doç. Dr. Murat Yusuf AKIN
Yrd. Doç. Dr. Birgül SOPACI
Yrd. Doç. Dr. R. Tamer PEKDİNÇER

YAYINA HAZIRLAYAN

Yrd. Doç. Dr. Murat Yusuf AKIN

TASHİHLER

Ar. Gör. İrem ARAL
Ar. Gör. Özlem Karaman COŞGUN
Ar. Gör. Salih Önder YEŞİLTEPE
Ar. Gör. Ayşegül SEZGİN
Ar. Gör. Hanife DOĞRUSÖZ
Ar. Gör. Seda Ş. GÜNGÖR

İÇİNDEKİLER

KARA TİCARET HUKUKU

- Yrd. Doç. Dr. Murat Yusuf Akın
(İsviçre Federal Mahkemesi 1. HD'nin 7 Temmuz 1995 Tarihli Kararı) 3
- Yard. Doç. Dr. Ali Aylı
(Bankaların Sermaye Piyasası Faaliyetleri) 13
- Prof. Dr. Mehmet Bahtiyar
(Türk Ticaret Kanunu Tasarısında Kayıtlı Sermaye Sistemi) 53
- Doç. Dr. Mehmet Emin Bilge
(Fikri Mülkiyet Haklarının Güvence Altına Alınmasına İlişkin
2004/48/EG Sayılı Avrupa Birliği Yönergesi ile Getirilen Temel Esaslar
ve Türk Hukukuyla Mukayese) 67
- Aydın Çelik
(Anonim Ortaklıklarda Özel Denetçi Tayini) 77
- Prof. Dr. Nuray Ekşi
(Türk Ticaret Kanunu Tasarısının 'Cebri İcra Hakkında Özel Hükümler'e
İlişkin Yedinci Kısımın Milletlerarası Özel Hukuk Açısından
Değerlendirilmesi) 115
- Ar. Gör. Seda Ş. Güngör
(Çekte Düzeltme Hakkı) 129
- Prof. Dr. Mehmet Helvacı
(Bölünmeyi Ortaya Çıkaran Sebepler Bölünme Türleri
Türk Hukukunda Durum ve Tanım Sorunu) 145
- Prof. Dr. Sami Karahan
(Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Toplantı ve Karar Nisapları) 173
- Ar. Gör. Özlem Karaman Coşgun
(Avrupa Topluluğu'nu Kuran Antlaşma'nın 81(1). Maddesine Göre
Rekabeti Ölçülebilir Şekilde Kısıtlamayan Tali Önemi Haiz Anlaşmalara
İlişkin Komisyon Tebliği) 187
- Prof. Dr. Abuzer Kendigelen
(Çağrıda Bulunma Yükümlülüğünün İhlâlinde Aktif Husumet Ehliyeti) 193
- Ar. Gör. Deniz Kırılı Aydemir
(Shiblaq ve Sadıkoğlu, İngiliz Yüksek Mahkemesi, Queen's Bench
Bölümü, Ticaret Mahkemesi) 199
- Prof. Dr. Ömer Teoman
(Tacir Yardımcıları) 221
- Ar. Gör. Müjgan Tunç Yücel - Ar. Gör. Serdar Kale
(Patent Haklarının Korunmasına İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin
6. Maddesi Çerçevesinde Patent Verilemeyecek Konu ve Buluşlar) 305

- Prof. Dr. Güzin Üçışık - Ar. Gör. Nazmi Ocak
(*Türk Rekabet Hukukunda Yasaklanan Faaliyetler ve Rekabet Kurulunun 9/12/2004 Tarih ve 04-78/1115-282 Sayılı Telekom'a İlişkin Önaraştırma Kararının Düşündürdükleri*) 323
- Ar. Gör. Ayşegül Sezgin
(*Yönetim Kurulu Üyesi ile Anonim Ortaklık Tüzel Kişisi Arasındaki İlişkinin Hukuki Niteliği*) 365
- Prof. Dr. Samim Ünan
(*Karayolu Taşıma Kanunu'ndaki Eşya Taşımaya, Taşımacı Acentesine, Taşıma İşleri Yüklenicisine ve Zorunlu Sigortaya İlişkin Bazı Yanlış Düzenlemeler*) 383
- Ar. Gör. Salih Önder Yeşiltepe
(*Ticari Sır-İş Sırrı*) 403
- Doç. Dr. Şükrü Yıldız
(*Türkiye Büyük Millet Meclisine Sunulan Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Bazı Hükümleri Hakkında Görüş ve Öneriler*) 423

DENİZ TİCARET VE SİGORTA HUKUKU

- Doç. Dr. Didem Algantürk Light
(*York Anvers Kuralları 2004, Kural X'un -Barınma Limanı Masrafları- Değerlendirilmesi*) 437
- Ar. Gör. İrem Aral
(*Ferdi Kaza Sigortasında Riziko ve Türk Ticaret Kanunu ile Poliçe Genel Şartları Uyarınca Ferdi Kaza Sigortası Teminatı*) 455
- Yrd. Doç. Dr. Oğuz Caner
(*Uluslararası Kurtarma Konvansiyonu*) 485
- Ar. Gör. Gülşen Gedik
(*Sigorta Hukuku ve Vergi Hukuku Çerçevesinde Sigorta Teknik Karşılıkları*) 497
- Prof. Dr. Rayegân Kender
(*Sigorta Sözleşmesinin Tanımı ve Kurulması -TTK Tasarısı Hükümlerinin Değerlendirilmesi İle-*) 517
- Prof. Dr. Merih Kemal Omağ
(*Özel Sigorta Hukukunda Muafiyet Klozları*) 529
- Doç. Dr. Emine Yazıcıoğlu
(*İlk Tehlike Sigortası*) 543

DİĞER ÖZEL HUKUK DALLARI

- Ar. Gör. Güzide Burcu Doğan
(*Roma ve Türk Hukukunda Maldaki Maddi Ayıplardan Dolayı Satıcının Sorumluluğu*) 559
- Ar. Gör. Hanife Doğrusöz
(*Ticaret Ortaklıklarının Birleşme ve Nev'i Değiştirmelerinin Ferdi ve Toplu İş Hukuku Bakımından Temel Sonuçları*) 591

- Prof. Dr. Belgin Erdoğan
(*Roma Hukukunda Mücerret Borç İkrarı ve Modern Kanunlara Yansımaları*) 619
- Ar. Gör. H. Özden Özkaya-Ferendeci
(*Alman Hukuku'nda Ödeme Güçlüğü İçindeki Şirketlerin Yapılandırılmasına İlişkin Düzenlemeler*) 625
- Dr. Muharrem Gençtürk
(*Taşıma Sözleşmelerinin Uluslararası Niteliği ve MÖHUK'a Göre Yabancılaşma Unsuru Bulunan Taşıma Sözleşmelerine Uygulanması Gereken Hukuk*) 637
- Prof. Dr. Serap Helvacı
(*Kişilik Hakkına Hukuka Aykırı Saldırı Halinde Açılacak Davalarda Yetkili Mahkeme*) 653
- Doç. Dr. Sibel Özel
(*Kültür Varlığı Koleksiyoncuları Lehine Getirilen Yönetmelik Değişikliğinin Danıştay Kararı Eşliğinde İrdelenmesi*) 661
- Prof. Dr. Selçuk Öztekin
(*Türk Hukukunda Avukatların Tabi Olduğu Reklam Yasağı*) 673
- Yrd. Doç. Dr. İpek Sağlam
(*Haksız Etki*) 687
- Ar. Gör. Selin Sert
(*4054 Sayılı RKHK Madde 58/2: Üç Kat Tazminat*).....701
- Doç. Dr. Pervin Somer - Yrd. Doç. Dr. Fulya İlçin Gönenç
(*Roma Hukukunda Vergi Toplama Şirketleri*) 717
- Doç. Dr. Mustafa Şentop
(*Tazminat'tan Sonra Yabancıların Gayrimenkul Edinmeleri ile İlgili Düzenlemeler ve Vergi Emanetinin Bir Tamimi*) 731
- Ar. Gör. Murat Topuz
(*Yargıtay Kararları Işığında Türk Borçlar ve Ticaret Hukukunda Gabin -Aşırı Yararlanma-*) 743
- Yrd. Doç. Dr. Murat Yavaş
(*Haksız Rekabet Kavramı ve Bu Alandaki Koruyucu Dava ve Tedbir Türleri*) 771
- Prof. Dr. M. Kamil Yıldırım
(*-Kitap İncelemesi- Avrupa İspat Hukuku Tablosu*) 797

KAMU HUKUKU

- Yrd. Doç. Dr. Rukiye Akkaya
(*Devlet, MIT ve İdeoloji -Siyasal Toplumun Psikik Temelleri-*).....809
- Av. Leyla Ateş
(*Damga Vergisinin Konusu Olarak E-Belge*) 829
- Prof. Dr. Nur Centel
(*Yeni Ceza Muhakemesi Yasası'nda Adli Kontrol-Tutuklama-Yakalama ve Haksızlıkların Tazminatla Giderilmesi*) 841
- Prof. Dr. Abdullah Dinçkol
(*Küreselleşme ve İnsan Hakları*) 879

- Prof. Dr. Bihterin Dinçkol
(*Karma Yönetimden Kuvvetler Ayrılığına İktidarın Paylaşımı*).....921
- Doç. Dr. Ali Hakan Evik
(*1961 ve 1982 Anayasalarının İnsan Hakları Kavramına Yaklaşımı*).....935
- Ar. Gör. Veysel Görücü
(*Fransa İdare Mahkemeleri'nin Gelişimine İlişkin Yansımalar*) 949
- Av. Tülin Hamit Kıranoğlu
(*'Adil Yargılanma Hakkı': Fransız Yargıtayı Vergi davalarına Uygulama Alanını Daraltıyor*) 961
- Doç. Dr. Selami Kuran
(*Avrupa Birliği İlerleme Raporu*) 971
- Doç. Dr. Emin Memiş
(*Das Regierungssystem Im Türkischen Grundgesetz Von 1924*) 979
- Doç. Dr. Ayşe Nuhoglu
(*Yeni Ceza Kanunu ile Kamu İdaresi Aleyhinde Cürümlerde Getirilen Değişiklikler*) 985
- Ar. Gör. A. Selçuk Özgenç
(*Avrupa Birliği Komisyonunun İsteksizliği ve Aşırı Tepkili Üye Devletler: Vergi Hukukunda Kaos İçin Mükemmel Bir Birliktelik*).....995
- Yrd. Doç. Dr. H. Eyüp Özdemir
(*İdari İşlemin Geriye Yürümezliği İlkesi*).....1001
- Prof. Dr. Nihal Saban
(*Biçimin Yokedici Muhalefeti: def'i*) 1011
- Doç. Dr. Hakan Uzeltürk
(*Vergi Konseyi*) 1021
- Prof. Dr. Billur Yaltı
(*İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesinin Vergi Hukukunda Kaynak Değeri Üzerine*).....1025
- Yrd. Doç. Dr. Özlem Yenerer Çakmut
(*Sağlık Mesleği Mensuplarının Suçu Bildirmemesi Suçu*) 1051
- Prof. Dr. Turan Yıldırım
(*Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'nun Takip ve Tahsil Yetkisi*) 1061
- Doç. Dr. Hamide Zafer
(*Özel Yetkili Ağır Ceza Mahkemelerinin Görevine Giren Suçlarda Muhakeme Usulü*) 1077
- **ANILAR**.....1093
- Pervin Somer 1095
- Mehmet Akad 1097
- Abdullah Dinçkol 1099
- İsmail Hakkı Gülhan 1101
- Tarık Kıyı 1103

SIGORTA HUKUKU VE VERGİ HUKUKU ÇERÇEVESİNDE SIGORTA TEKNİK KARŞILIKLARI

Av. Gülşen GEDİK*

1. GİRİŞ

Sigorta teknik karşılıkları, sigortacılık ve vergi mevzuatında tanımlanmış olup, düzenlemelerin temel amacı, bir taraftan sigortalıların hak ve menfaatlerinin korunarak, almaya hak kazandıkları tazminatlar için bir güvence oluşturulması, diğer taraftan, sigorta şirketlerinin yükümlülüklerini karşılayabilmek amacıyla kendi hesaplarında karşılıklar ayrılarak, mali dengenin korunmaya çalışılmasıdır. Böylece, sigorta şirketleri gelecekteki yükümlülüklerine karşılık önceden tedbir almakta, bir nevi "kendi bünyelerinde içinde garanti fonu" oluşturmaktadırlar.

1.1. Sigorta Teknik Karşılıkları Kavramı

Sigorta sözleşmesinin devam ettiği süre içerisinde sigortalıların zararlarının tazmin edilebilmesi için, buna ilişkin belgelerin sigorta şirketine iletilmesi ve sigorta şirketi tarafından, zararın sözleşmede belirtilen esaslara uygunluğunun incelenerek, karar verilmesi gerekmektedir. Hasar tazmin edilmeye kadar gecikilen süre nedeniyle şirketler, bilançolarında, devam eden riskler ile ileride gerçekleşmesi muhtemel hasarlar için "karşılıklar" ayırmak suretiyle yükümlülüklerini yerine getirme konusunda önceden tedbirlerini almış olurlar.

Karşılık, gerçekleşmiş; ancak kesinleşmemiş giderler ve zararlar için genel kabul görmüş muhasebe ilkelerinden "ihtiyatlılık" kuralı uyarınca karşılık ayırmayı, ihtiyat ise ileride gerçekleşme ihtimali bulunan zararlar için karşılık ayırmayı ifade etmektedir.

* Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Maliye Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi. Bu çalışmanın hazırlanmasında vermiş olduğu destek ve yardımları için Sayın Hocam Prof. Dr. Nihal Saban'a teşekkürü bir borç bilirim.

1. Ahmet Naim OKTAY, Sigorta Teknik Karşılıkları ve Türk Vergi Mevzuatı Karşısındaki Durumu, İstanbul, Şubat 2001, s.3, (Yayımlanmamıştır. Yazar tarafından bu çalışmada yararlanmak üzere verilmiştir).

2. Şükrü KIZILOĞLU, Kurumlar Vergisi Kanunu ve Uygulaması, C.2, Ankara, Yaklaşım Yayınları, 2000, s.135.

Sigorta Murakabe Kanunu³ (SMK) ile Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esasları Yönetmeliği⁴ (SRŞÇEY) ve Hayat Sigortaları Yönetmeliği'nde⁵ (HSY) düzenlenen sigorta teknik karşılıklarının tek tek tanımları yapılarak, sigorta şirketleri tarafından ne şekilde hesaplanarak ayrılması gerektiği düzenlenmiştir.

1.2. Sigorta Teknik Karşılıklarına İlişkin Yasal Düzenlemenin Amacı

Özel hukuk hükümlerine göre kurulan ve belirli alanlar dışında katılımmun zorunlu olmadığı özel sigorta sisteminde, sigorta şirketlerinin tahsil ettikleri prime karşılık riskin gerçekleştirilmesi ihtimalinde tazmin etmeyi taahhüt ettikleri bedeli ödeyebilmeleri için, öncelikle güçlü bir mali yapıya sahip olmaları gerekmektedir. Sigorta şirketlerinin mali yeterlilikleri ile ilgili düzenlemeler, esasında sigortabların korunması amacıyla taşır. Çünkü, sigorta "güven" esasına dayanan bir finans sistemi olup, kişilere tasarrufla bulunarak, belirli bir miktar para ödemeleri karşılığında, teminat kapsamı dahilindeki giderlerinin tazmin edileceği taahhüdünün verilmesi ve bunun yerine getirilmesini sağlar.

Vergi hukukunda ise, sigorta teknik karşılıkları, Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 14.maddesinde, kurum kazancının belirlenmesinde vergi matrahından indirilecek giderler olarak yer almaktadır. "Sigorta teknik karşılıkları" kavramı kullanılmaksızın "karşılıklar" başlığı altında Vergi Usul Kanunu'nun değerleme ile ilgili hükümleri de konu ile yakından ilgilidir. Böyle bir yaklaşımla bu makalede özel sigorta hukuku ve vergi hukuku birlikte incelenecektir.

2. AVRUPA BİRLİĞİ HUKUKUNDA SİGORTA TEKNİK KARŞILIKLARI

Avrupa Birliği'nde (AB) sigorta teknik karşılıkları; bilanço gününde meydana gelmeleri olası veya kesin olan; ancak miktarları ve meydana gelmiş zamanları kesin olarak belirlenemeyen karşılıklar ile cari yılla veya önceki dönemlere ilişkin ve nitelikleri kesin olarak bilinmesine karşılık, bilanço gününde meydana gelmeleri olası ya da kesin olan; fakat miktarları ve meydana gelme zamanları kesin olarak bilinmeyen borç ve zararları karşılamak için ayrılan karşılıklardır⁶. Ayrıca AB Direktiflerinde teknik karşılıkların yatırılacağı alanlar, varlıklar, değerlendirme esasları ve döviz yükümlülükleri de ayrıntılı olarak düzenlenmiştir⁷. Teknik Karşılıkların yatırılmasına ilişkin

3 RG. 30.12.1959, 10394.

4 R.G. 26.12.1994, 22153.

5 RG.09.12.1996, 22842.

6 Ncedet SAĞLAM, Sigorta İşletmelerinde Mali Tabloluların Hazırlanması ve Avrupa Birliği'ne Uyum, Eskişehir, Etem Yayinevi, 1996, s.91.

7 Meral VARİŞ TEZCANLI/Oral ERDOĞAN, "Avrupa Birliği Sermaye Piyasalarının Entegrasyonu ve İstanbul Menkul Kıymetler Borsası", İstanbul Menkul Kıymetler Borsası Araştırma Yayınları, N:8, s.39.

düzenlemeler, para birliğine uyum prensibi, çeşitlilik prensibi ve mahalli olma prensibine dayandırılmış olup, poliçe bazında hesaplanmaktadır⁸.

Sigorta Şirketlerinin yıllık hesapları ve konsolide hesaplarına ilişkin 91/674/EEC sayılı Avrupa Birliği Konsey Direktifi'nde⁹ yer alan sigorta teknik karşılıkları şunlardır:

2.1. Kazanılmamış Primler Karşılığı: Direktifin 7.bölümünde yer alan 57.maddeye göre "kazanılmamış prim karşılığının her bir poliçe için ayrı hesaplanması", diğer bir ifade ile hesaplanmanın poliçe bazında ve gün esasına göre yapılması gerekir¹⁰.

2.2. Devam Eden Riskler Karşılığı: Direktifin 4.bölümünün 28.maddesine göre; "Muallak hasar karşılığı, o faaliyet yılının sonuna dek meydana gelmiş veya gelecek hasar olaylarının tazmini için bu tür olaylar için ödenmiş tutarlar düşüldükten sonra tahmin edilen masraf tutarıdır"¹¹.

2.3. Ödenecek Tazminatlar Karşılığı: Bilanço tarihi itibarıyla sigorta şirketine bildirim yapılan ya da yapılmayan tüm hasarları karşılayacak şekilde ayrılması gereken bir karşılık türüdür¹².

2.4. Dengeleme Karşılıkları: Açıkladığımız diğer karşılıklara bir ilave niteliğinde olup, amacı, gerçek hasar deneyimlerinde oluşan ve yıldan yıldan değişen geçmiş dalganmaların yumuşatılmasıdır. Bu tür karşılıkları şirketler açıkça belirtmezler, ancak pratikte şirket yedek akçelerinde veya mütüel (karşılıklı) şirket halinde ise, aktif fazlalığı olarak göstermektedirler¹³.

2.5.Hayat Sigorta Karşılıkları: Yatırım riski sigortahlar tarafından üstlenilen hayat sigortalarında ölüm riskleri, operasyon masrafları veya di-

8 SAĞLAM N., s.204. "Bu nedenle, teknik karşılıkların poliçe bazında hesaplanmasıyla, işletmelerin faaliyet sonuçları hakkında bilgi kullanıcılarına daha doğru ve tam bilgi yansır. İşletmeler, fiktif kar çıkmasını engellemeli ve teknik karşılıklar konusunda daha dikkatli davranmalıdır." Ayrıca AB üyesi ülkeler, poliçe bazında yapılan hesaplamalara yakın sonuçları vermeye şartıyla oransal yöntemlerle teknik karşılıkların hesaplanmasına izin verilmektedirler. Türkiye'de ise sigorta işletmelerinin teknik karşılıklarının hesaplanmasında sigortacılık tekniğinin yeterince kullanılmadığı ve bu nedenle teknik karlığın daha fazla gözetildiği belirtilmiştir.

9 OJ 31.12.1991, L 374.

10 Mehmet KAHYA, Sigorta ve Reasürans Şirketlerinde Mali Analiz, İstanbul, 2001, s.126

11 KAHYA, s.127.

12 Şaban ERDİKLER, "Karşılıkların Kurumlar Vergisi Matrahından İndirilmesi", I Ulusal Sigorta Sempozyumu Bildiri Kitabı, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği Yayını, Temmuz 2005, s. 194

13 B.BENJAMIN,, General Insurance, Redwood Press Limited, Melkham, Wiltshire, England 1991. s.237. "Tanım olarak büyük hasarlar sıklık dağılımının sonunda yer alan ender olaylardır, ancak bir gün vuku bulacaktır. Bir yıl diğerinden pekala daha fazla hasar görülebilir ve bir sebep olmaksızın şirketin mali durumu düzensizlik gösterebilir".

ğer riskleri karşılamak üzere oluşturulmuş ek karşılıkları da kapsamaktadır¹⁴.

2.6. Diğer Teknik Karşılıklar: Devam eden riskler karşılığını kapsamaktadır. Yani yürürlükte bulunan poliçeler ile ilgili olarak kazanılmamış prim karşılıklarına ek olarak tüm tazminat ve masraf ödemelerinin tazmin edilmesi amacıyla ayrılmaktadır¹⁵.

Türkiye'nin dış politika hedeflerinin birinci sırasında yer alan Avrupa Birliği'ne tam üyelik sürecinde, sigortacılık mevzuatında da yapılan veya yapılması tasarlanan değişikliklerde Birliğin Yönergeleri dikkate alınmaktadır. Sigortacılık Mevzuatı'nda, AB'ye üyelik süreci ile ilgili olarak karşılaşılabilecek sorunlar, büyük ölçüde yapısal sorunlar olup, bunların da Mevzuat değişikliği ile giderilmesi mümkündür.

3. ÖZEL SİGORTA HUKUKUNDA TEKNİK KARŞILIKLAR

3.1. Sigorta Mevzuatı'nda Düzenlenmiş Olan Teknik Karşılıklar

Sigorta Mevzuatı'nda Teknik Karşılıklar'ın düzenlendiği hükümleri incelediğimizde, sadece HSY'de sözkonusu düzenlemelerin amacının açıklandığı görülmektedir. SMK ve SRŞÇEY'de ise teknik karşılıkların çeşitleri ve hesaplama ilkelerine ilişkin hükümler bulunmaktadır. Bu nedenle, öncelikle teknik karşılıklara ilişkin düzenlemelerin amacının yer aldığı HSY incelenmektedir.

3.1.1. Hayat Sigortaları Yönetmeliği

HSY'nin "Amaç" başlıklı 1.maddesine göre: "Bu yönetmeliğin amacı, hayat sigortalarının, sigorta ettirenlerin ve lehdarlarının hak ve menfaatlerinin korunması ile hayat sigortacılığı faaliyetlerinin düzenlenmesini ve denetlenmesini teminen hayat sigortaları tarifelerinin teknik özelliklerinin belirlenmesini, teknik karşılıklar, hangi aktif değerlerin hangi oranlarda karşılık olarak gösterilebileceğini, kar payına ilişkin usul ve esasları, ilan ve reklamlar ile ilgili sair hususları düzenlemektir".

Bu düzenleme ile Yönetmelik'te; sigorta şirketleri ile hayat sigortası sözleşmesi yapmak suretiyle ödemiş oldukları primlerin değerlendirilerek sözleşmede belirtilen süre sonunda, alacakları birikimlerinin güvence altında olmasını isteyen sigortalı, sigorta ettiren ve lehdarlarının, alacaklarına kavuşabilmelerini teminen sigorta şirketlerine getirilen yükümlülüklere yer verildiği anlaşılmaktadır.

¹⁴ Metin SARIASLAN, "AB Direktifleri ve Uluslararası Muhasebe Standartlarına (UMS) Göre Karşılıklar ile 4 No'lu Uluslararası Finansal Raporlama Standardı (UFRS) Sigorta Sözleşmeleri Temel Özellikleri" Tebliği, I.Ulusal Sigorta Sempozyumu, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği Yayını, Temmuz 2005, s.524

¹⁵ ERDİKLER, s.195

Söz konusu Yönetmeliğin "Teknik Karşılıklar" başlıklı Üçüncü Bölümünde teknik karşılık tanımı ile çeşitlerine yer verilmiş ve bu karşılıkların ne şekilde hesaplanacağına ilişkin belirli ilkeler getirilmiştir.

3.1.2. Sigorta Murakabe Kanunu

Türk Sigortacılık Mevzuatında "karşılıklar" konusunda temel düzenleme, SMK'nın 25 maddesinde yer almakta olup, Deprem Hasar Karşılığı, Cari Rizikolar Karşılığı, Muallak Hasar Karşılığı, Muhtemel Zararlar Karşılığı ve Matematik Karşılık olmak üzere toplam beş tür karşılık düzenlenmiştir¹⁶.

3.1.3. Sigorta Ve Reasürans Şirketlerinin Kuruluş Ve Çalışma Esasları Yönetmeliği

SRŞÇEY'de Teknik Karşılıklar ile ilgili düzenlemeler, 23-28.maddeler arasında yer almaktadır. Yönetmelik'te ayrıntılı olarak düzenlenen teknik karşılık çeşitleri; Cari Rizikolar Karşılığı, Hayat Matematik Karşılığı, Muallak Hasar ve Tazminat Karşılığı, Deprem Hasar Karşılığı'dır. Yönetmelik çerçevesinde bunları ayrıntıları ile inceleyelim.

3.1.3.1. Deprem Hasar Karşılığı

SRŞÇEY'nin 26.maddesine göre, sigorta ve reasürans şirketlerinin, akdemiş oldukları deprem sigortası sözleşmelerinde, sigorta ettirene verilecek deprem teminatı karşılığında, almış olduğu primin üçte birini, komisyon ve masraf payları düşüldükten sonra hesaplanan miktardaki parayı, 15 yıl süre ile deprem hasar karşılığı olarak ayracaklardır. Sigorta şirketleri, hesaplarında ayırmış oldukları bu deprem hasar karşılıklarından sonra, verdikleri teminat gereği hasar sonucu tazminat ödemeleri halinde, bu miktardan ayırdıkları karşılıklardan düşeceklerdir.

3.1.3.2. Cari Rizikolar Karşılığı

Dönem içerisinde yazılmış olan prim gelirlerinin bir sonraki döneme ait olan ve kazanılmayan kısmını oluşturan Cari Rizikolar Karşılığına "kazanılmamış prim karşılığı" adı da verilmektedir¹⁷.

¹⁶ Hazine Müsteşarlığı tarafından hazırlanan Sigortacılık Kanunu Tasarısı Taslağı (SKTY)(www.hazine.gov.tr)'nda yer alan teknik karşılıklar Madde 15'te şöyle düzenlenmiştir: "Sigorta ve reasürans şirketleri sigorta sözleşmelerinden doğan yükümlülükleri için yeterli kadar karşılık ayırmak zorundadır". "Teknik karşılıklarda reasürör payı, devredilen risk ve primle orantılı olması ve teknik karşılıkların mali tablolarında brüt gösterilmesi kaydıyla, teknik karşılıklardan düşülebilir. Ancak, Müsteşarlık mali açıdan belirleyeceği kriterleri karşılamayan reasürörlerle devredilen işlerde reasürör payının düşülmesini isteyebilir. Sigorta ve reasürans şirketlerinin varlıklarının, teknik karşılıkları karşılayacak düzeyde olması esastır. Teknik karşılıkların hesaplanması, ayrılmasına dair usul ve esaslar ile teknik karşılıkların yatırılacağı varlıklara ilişkin hususlar yönetmelikle düzenlenir".

¹⁷ Recep KOÇAK, Sigorta Muhasebesi, İstanbul, Can Matbaa, 2000, s.222.

Bilanço yılının son günü olan 31 Aralık'ta çeşitli dönemlerde tanzim edilmiş olan sigorta poliçelerinden büyük bir çoğunluğu henüz sona ermemekte, gelecek yıla da sarkmaktadır. Örneğin, "1 Mart 2005 tarihinde yaptırılan 1 yıl süreli sigorta poliçesi, 2006 tarihinde iki ay süre ile yürürlükte bulunacak ve bu poliçeye ait primin 10/12'si 2005 ve 2/12'si de 2006 tarihinde gerçekleştirilecek rizikoları karşılamak için ayrılacaktır"¹⁸.

SRSÇEY'nin 23.maddesinde¹⁹ cari rizikolar karşılığı ile ilgili düzenleme, cari rizikolar karşılığı ayrılmasında, SRSÇEY'nin değişiklik öncesi 23.maddesinde yer alan "%33.5 ve %25 oranlarının uygulanması" kaldırılmış ve "gün esaslı karşılık ayırma" metodu kabul edilmiştir²⁰. Ayrıca "tahakkuk etmiş primlerden komisyonların düşürülmesi" prensibinin benimsenmiştir. Yönetmelik, istihsal (prim üretimi) giderlerinin tahakkuk ettikleri yılın dönem kar-zararına aktarılması prensibini benimsemiştir²¹.

Bu düzenlemelere dayalı olarak, cari rizikolar karşılığı, gelecek yıla devreden sigorta sözleşmelerini, mevzuatla açıklanan biçimde bir ayrıma tabi tutmak suretiyle, sigortacı bakımından sorumluluğu sona ermeyenlere isabet eden tutarının cari yıl gelirleri arasından çıkartılarak, gelecek yıla bir karşılık olarak devredilmesi şeklinde tanımlanabilecektir.

3.1.3.3. Muallak Hasar Karşılığı

Sigorta şirketine ilişkin belirli bir yıl hesabının kapatılması sırasında, o yıl içinde ödenmiş hasarlar dışında kalan, henüz tasfiye edilmemiş hasarlar için ayrılan karşılıklara, muallak hasar karşılığı denir²². Sigorta şirketleri yıl içinde meydana geldiği halde 31 Aralık tarihine kadar çeşitli nedenlerle ödenemeyen hasarlar için yıl sonunda hesaplarında, "muallak hasar karşılığı" ayırmak zorundadırlar.

Sigorta şirketlerinde, muallak hasarlar ihtiyatını belirlemenin en yay-

¹⁸ OKTAY, s. 4.

¹⁹ Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esasları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik 1.madde (RG. 27.01.2004, 25359).

²⁰ SKTT'deki düzenlemede, "cari rizikolar karşılığı"nın ismi, "kazanılmamış primler karşılığı" olarak değiştirilmiştir. Tasakta kazanılmamış primler karşılığı, Madde 15'te şöyle düzenlenmiştir: "Yürürlükte bulunan her bir sigorta sözleşmesine ilişkin olarak yazılan brüt primin gün esasına göre takip eden hesap dönemine veya dönemlerine sarkan kısmından oluşur. Bu karşılık, yürürlükte bulunan yıllık hayat sigortaları ile süresi bir yıl aşan birikim priminin de alındığı hayat sigortaları için yazılan brüt primlerden varsa birikime ayrılan kısım düşüldükten sonra kalan tutarın takip eden döneme veya dönemlere sarkan kısmından oluşur. Kazanılmamış primler karşılığının gün esasına göre hesaplanması mümkün olmayan reasürans ve retroesyon işlemlerinde, 1/8 esasına göre kazanılmamış primler karşılığı ayrılması mümkündür".

²¹ KOÇAK, s.223.

²² Cahit NÖMER/Hüseyin YUNAK, Sigortanın Genel Prensipleri, Ceyman Matbaa, Mart 2000, s.153.

gın metodu belirli bir hesap tarihi itibarıyla bireysel değerlendirmelerin yapılması ve sonuca göre karşılık ayrılmasıdır. Bu bireysel değerlendirmeler ise sigorta şirketinde, hasar taleplerini değerlendiren, tazmin edilmesini konusunda karar veren hasar departmanı çalışanlarına yapılmaktadır²³.

SRSÇEY'nin 25.maddesi²⁴, Yönetmeliğin değişikikten önceki 25.maddesinde sadece, "tahakkuk etmiş ve hesaba tespit edilmiş hasar ve tazminat bedelleri veya tahmini değerler üzerinden muallak hasar karşılığı ayrılabileceği" belirtilmiş iken, yapılan değişiklik ile muallak hasar karşılıklarının nasıl hesaplanması gerektiğine dair ayrıntılı düzenlemenin yer aldığı görülmektedir. Ayrıca, maddede, muallak hasar karşılıklarının yanı sıra, "gerçekleşmiş ancak rapor edilmemiş hasar ve tazminat bedelleri için de karşılık ayrılması gerektiği belirtilmiştir. Yapılan bu değişiklik ile sigorta ve reasürans şirketleri artık, "gerçekleşmiş ancak ihbar edilmemiş hasarlar" için de karşılık ayıracaktır²⁵. Ancak Yönetmelik ile getirilen bu karşılık, Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 14.maddesinde ismi sayılan teknik karşılıklar arasında yer almadığı için sigorta şirketleri açısından, "indirilebilecek giderler" arasında gösterilememekte ve bu alana özgü hukuk bütünlüğü sağlamamaktadır.

Sigorta şirketlerinin muallak hasar karşılığı belirleme işlemi, otomasyona geçtikten sonra daha da kolaylaşmıştır. Sigortalı hasar ihbarını şirkete yaptığı anda, hasar servisi yetkilisi, sigortalıdan hasarın tahmini tutarını sormakta ve hasar sahibi tarafından bildirilen meblağ, ihbar ile birlikte muallak hasar rakamı olarak kayıtlara intikal ettirilmektedir. Dosya ile ilgili hasar tazminatı sigortalıya ödendiği anda muallak hasar rakamı da otomatik olarak kayıtlardan silinmektedir.

3.1.3.4. Muhtemel Zarar Karşılığı

SRSÇEY'nin 27.maddesi hükmü şöyledir: "Sigorta şirketleri, sigorta acenteleri ve sigortalılar nezdindeki prim alacaklarından muaccel olup da, iki ay içinde tahsil edilemeyen kısmının tamamını kadar muhtemel zararlar karşılığı ayırırlar.

²³ OKTAY, s.11. "Söz konusu değerlendirmeyi yapanların, hasarın ciddiyeti, hasar tasfiye işleminin tamamlanması için gereken muhtemel zaman, muhasebeleştirme tarihi ile tasfiye tarihi arasında geçecek sürede hasar maliyeti üzerinde etkili olacak enflasyon oranı hasarın tasfiyesinde hukuki eğilimler gibi bazı ihtimalleri gözönünde bulundurarak sonuca ulaşmaları beklentisi".

²⁴ Bak.19 no'lu dipnotundaki Yönetmelik.

²⁵ SKTT'nin 15/d maddesinde yer alan düzenleme şöyledir: "Kayda geçmiş ancak ödenmemiş tazminat tutarları ile gerçekleştirilmiş ancak kayda geçmemiş tahmini tazminat tutarları ve bu tazminatlar ile ilgili yapılan gider karşılıklarından oluşur". Muallak hasar ve tazminat karşılıkları gerçekleştirilmiş ancak kayda geçmemiş hasar ve tazminat karşılıklarında da kap-sar". Burada da SMK'daki tanımdan faydalanılarak daha net bir açıklama yapıldığını gör-mekteyiz.

Sigorta ve reasürans şirketleri Vergi Usul Kanunu'nun 323'üncü maddesinde tanımlanan şüpheli hale gelmiş alacaklarının tamamı kadar şüpheli alacak karşılığı ayrılmak zorundadırlar". Muhtemel zarar karşılığının, şüpheli alacak karşılığı ile birlikte düzenlenmiş olması, beraberinde bazı problemler getirecektir. "Örneğin: Şirket, muaccel olup da iki ay içinde tahsil edilmeyen alacakları için prim alacak karşılığı ayırırken, bu alacakların bir kısmı için de "şüpheli alacak karşılığı" ayırmış ise, şüpheli alacak karşılığı tutarı kadar mükerrer karşılık ayırmış olacaktır".²⁶ Bu durumda, şirketin prim alacak karşılığı ayırmış olduğu alacakları içinde, şüpheli hale gelmiş alacağı var ve bunun için de karşılık ayırmış ise, ayrılan şüpheli alacak karşılığı tutarı, prim alacak karşılığı tutarından tenzil edilecek ve böylelikle mükerrer karşılık ayırma durumu ortadan kalkacaktır.²⁷

3.1.3.5. Hayat Matematik Karşılığı

Hayat sigortalarında, sigortalı, sigortacıya her yıl belirli bir ücret vermeyi sigortacı ise ölüm veya sözleşmede belirtilen vade sonunda, sözleşmeye yazılı miktarda sigortalıya veya lehdarlarına ödemeyi taahhüt eder. Sigortacının, söz konusu taahhütlerini zamanında yerine getirebilmek için tahsil ettiği primlerden belirli bir oranda karşılık ayırması gerekmektedir ki, bu tür karşılıklara "hayat matematik karşılığı" veya "riyazi ihtiyat"²⁸ denir.

Günümüzdeki hayat sigortacılığının büyük bir kısmını oluşturan emeklilik tazminatına dayalı birikim sigortalarında matematik karşılık hesabı, çok genel olarak sigorta priminden şarjmanların (masraflar komisyonları) ve ilgilî döneme ait risk priminin (vefat teminatına karşılık alınan prim) düşülmesi ve birikime kalan paranın teknik faize bağlanması ile hesaplanır.²⁹

Sigorta şirketinin sigortalılara karşı poliçeden kaynaklanan yükümlülüklerinin bugünkü değeri olarak tanımlanabilecek matematik karşılıklar, HSY'de ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. HSY 19 maddesine göre: "Sigorta şirketleri, sigorta sözleşmelerinden doğan yükümlülükleri için müteakip maddelerde belirtilen esaslara göre teknik karşılık ayırmak zorundadırlar".

Teknik karşılıklar, matematik karşılıklar, muallak tazminat karşılığı ile cari rizikolar karşılıkları toplamından oluşur". HSY'nin 20 maddesine göre, "Matematik karşılıklar yürürlükte bulunan her bir sözleşme için tari-

26 OKTAY, s. 29

27 KOÇAK, 248

28 Kamuran PEKİNER, Sigorta İşletmeciliği, İstanbul: 1970, İ.Ü. Yayın No, 1516, İşletme Fakültesi Yayın No: 4, s.151.

29 Muhittin YURT, M.Ü. Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, Sigortacılık Anabilim Dalı, TSSDE Hayat Sigortacılığı, Fon Yaratma Kapasitesi ve Hayat Sigortalarında Kar Payı, Yıllık Tezi, İstanbul, 1994, s. 13. (Yayınlanmamıştır).

fedeki teknik esaslara göre ayrı ayrı hesaplanan aktüeryal matematik karşılıklar ve kâr payı karşılıkları toplamından oluşur"³⁰.

3.1.3.5.1 Aktüeryal Matematik Karşılıklar

HSY 20/a maddesine göre, Aktüeryal matematik karşılıklar, sigortacının ileride yerine getireceği yükümlülüklerinin peşin değeri ile sigorta ettiren tarafından ileride ödenecek primlerin bugünkü değeri arasındaki farkın bulunması şeklinde (prospektif yöntem) hesaplanır. Aktüeryal matematik karşılıklar, sigorta şirketlerinin aktüerleri tarafından, HSY esaslarına göre hesaplanarak, matematik karşılıklara eklenmektedir.

3.1.3.5.2 Kar Payı Karşılıkları

HSY'nin 20.maddesinde kar payı karşılıkları: "Sigorta şirketlerinin kâr payı vermeyi taahhüt ettikleri sözleşmeler için sigorta ettirenler ile lehdarlara olan yükümlülüklerine istinaden ayrılan karşılıkların yatrıldıkları varlıkların gelirlerinden, onaylı kâr payı teknik esaslarında belirtilen kâr payı dağıtım sistemine göre hesaplanan teknik faiz geliri ile sınırlı olmak kaydıyla garanti edilen kısmın dışında kalan miktar ile önceki yıllara ait birikmiş kâr payı karşılıklarından oluşur" şeklinde düzenlenmiştir. HSY'nin yukarıda belirtilen hükümü dikkate alınarak hesaplanacak olan kâr payı karşılığı da matematik karşılıklara eklenecektir.

3.1.3.5.3. Hesaplanma İlkeleri

HSY'nin 23.maddesinde: "Sigorta şirketleri teknik karşılıkların hesaplanmasında aşağıdaki genel ilkelere uymak zorundadırlar" denildikten sonra, karşılıkların hesaplanma ilkeleri olarak, "ayrı hesaplama ilkesi" ve "ihtiyatı hesaplanma ilkesi" belirtilmiştir. Teknik karşılıkların hesaplanmasında uygulanacak olan ilkelerin, seçimlik kullanılacak yöntemler olmadığını, karşılıkların poliçe bazında ayrılması ve bu işlem yapılırken aynı zamanda seçilecek olan tablo, faiz oranı ve gider paylarının ihtiyatı olarak dikkate alınması gerekir.

3.1.3.5.4. Hesaplanma Yönteminin Sözleşme Süresince Devamlılığı

HSY'nin 23.maddesinin c bendi: "Teknik karşılıkların hesaplanmasında kullanılan yöntemler ve varsayımlar sözleşme süresince sigorta ettirenin ve lehdarın aleyhine değiştirilemez" şeklinde düzenlenmiş olup, temel amacı,

30 SKTT'nun 15% maddesinde yer alan düzenleme şöyledir: "Bir yıldan uzun süreli hayat, sağlık, hastalık ve ferdi kaza sigorta sözleşmeleri için sigorta şirketleri tarafından sigorta ettirenler ile lehdarlara olan yükümlülüklerini karşılamak üzere sözleşme teknik esaslarına da belirtilen, istatistiksel ve aktüeryal yöntemler kullanılarak hesaplanan karşılıklar ile taahhüt edilmiş bu karşılıkların yatırıma yönlendirilmesi sonucu elde edilen gelirden sigortalılara ayrılan pay karşılıkları toplamıdır."

sigortaların korunması olan teknik karşılık ayırma yükümlülüğünün, bu amaca aykırı şekilde kullanılmasını önlemektedir.

3.1.3.5.5. Hesaplama Dönemi

HSY'nin 23/d maddesinde ise, matematik karşılıkların, primlerin şirkete intikal ettiği ilk günden sonraki işgünüde hesaplanmasını, bunun mümkün olmadığı hallerde ise, sigorta şirketinin tazminat alacağı için sigorta ettirenin başvurusu halinde gerekli hesaplamaları, günü gününe yapması gerektiğini hükme bağlanmış ve farklı herhangi bir dönem hesaplamasına izin vermemiştir.

Buradaki açıklamalardan hareketle, hayat matematik karşılıkları ve kâr paylarının mevzuatta tanımı açık olan tek karşılık kalemi³¹ olduğu söylenebilecektir.

3.2. Sigorta Mevzuatı'nda Düzenlenmemiş Diğer Sigorta Teknik Karşılıkları

3.2.1. Devam Eden Risk Karşılığı:

Devam eden risk karşılığı³², hak edilmemiş prim rezervindeki herhangisi bir eksikliği gidermek için ayrılan karşılık olup, genellikle sigorta şirketinin yürürlükteki bir poliçe için hesapladığı primin, halen devam eden poliçelerden kaynaklanan hasarları karşılamak açısından doğru olmadığını hissettigi zaman ayrılır³³.

3.2.2. Gerçekleşmiş Ancak İhbar Edilmemiş Hasar Karşılığı

Karşılıkların tesis edildiği tarihten önce, bazı rizikolar gerçekleşmiş olmasına rağmen, bu hasarlar çeşitli sebeplerle şirkete ihbar edilmemiş olduğu durumlarda veya belirli bir ödemenin yapıldığı, bakiyesi daha sonra tam

31 OKTAY, s. 32

32 SKTT'nin 15/b maddesinde yer alan düzenleme şöyledir: "Bu karşılık, sigorta sözleşmesinin süresi boyunca üstlenilen risk düzeyi ile kazanılan primlerin zamana bağ dağılımının uyumlu olmadığı kabul edilen sigorta braşlarında, ayrıca kazanılmamış primler karşılığının şirketin teşdüğü risk ve beklenen masraf düzeyine göre yetersiz kalması halinde ayrılır". Yine SMK'da yer almadığı halde, SKTT'nda belirtilen karşılık çeşitleri ise şunlardır: 15/e: İkramiyeler ve İndirimler Karşılığı: Şirketin ikramiye veya indirim uygulamalarına gitmesi durumunda, cari yılın teknik sonuçlarına göre sigortalılar veya lehdarlar için ayrılan ikramiye ve indirim tutarlarından oluşur. 15/f: Dengelene Karşılığı: Özel riskler ile katastrofik mahiyetteki rizikolardan dolayı ilerdeki yıllarda tazminat oranlarının dağılmasını ve bilanço üzerindeki olumsuz etkileri dengelemek üzere ayrılan bir karşılıktır. 15/g: Yatırım Riski Teknik Karşılığı: Değeri veya getirisi sigorta ettirenlerin risk alma durumuna göre belirlenen hayat sigorta sözleşmeleri kapsamındaki yatırımlarla ilgili sigorta ettirene ile lehdarlara olan yükümlülükleri karşılamak için oluşturulan teknik karşılıkları kapsar".

33 OKTAY, s. 10.

olarak tasfiye edilecek hasarlarla ilgili olarak yeniden açılacak hasar dosyaları için bir karşılık ayırma durumudur. Bu tür talepler de istatistiksel olarak Gerçekleşmiş Ancak İhbar Edilmemiş Hasar Karşılığı (IBNR)³⁴ hasar talepleriyle aynı türde görülürler ve onlarla birlikte mütalaa edilirler³⁵.

Gerçekleşmiş Ancak Ödenmemiş Hasarlar, önceki yılların tecrübelerinden yararlanılarak, çeşitli istatistikli yöntemlerle belirlenir. Bu hasar bildirimleri, branslara ve işlerin çeşitlerine göre farklılık gösterebilir³⁶.

3.2.3. Katastrof Karşılığı:

Bazen, bir teknik olay ya da olayların birleşimi (örneğin deprem, salgın bir hastalık felaketi), normal deneyimler çerçevesinde beklemediğimiz hasarlar için ayrılmış ve doğru olarak değerlendirilen bir karşılığın çok ötesinde ki boyutlarda gerçekleşen çok büyük hasara neden olur. Aynı şekilde bir katiastrof sonucu şirket çok güç durumda kalabilir, hatta bu durum şirketin aktifini tüketebilir. Özellikle şirket dünya ölçeğinde çalışıyorsa, o zaman bu hesapta aktifin önceden güçlendirilmesi tedbirli bir tutumdur³⁷. Özellikle yangın sigortaları dahında görülen bu karşılık türü, sigorta şirketinin, ileride meydana gelebilecek olağandışı afetler için her yıl bilançosundan belirli bir tutarı ayırmasını öngörür³⁸.

3.2.4. Hasar Tasfiye Giderleri Karşılığı:

Sigorta şirketlerince hasar ihbarları üzerine bir dosya açılmakta, hasar miktarının belirlenmesi için eksper seçilmekte, ilgili vergiler ödenmekte, çeşitli yazışma ve haberleşme yapılmaktadır. Tüm bu işlemler oldukça fazla masraf gerektiren işlemler olduğundan bunlar için de bir karşılık ayrılması gerekmektedir³⁹. Bu masraflar normalde ilgili birel hasar içinde mütalaa edilir ve ödenen hasarların içinde ve IBNR istatistiklerinin içinde de dikkate alınır. Bunun dışında bir dosyaya yüklenemeyen dolaylı tasfiye giderleri -hasar departmanı maliyetleri gibi de dikkate alınmak durumundadır⁴⁰. Önceki dönemlerde meydana gelmiş, hasar değerlendirme işlemlerinden faydalanılmamış ödenen hasarlara ilişkin yapılan giderlere göre, ödenecek ve ihbar edilmemiş hasarlara ilişkin hasar giderleri belirlenir ve buna göre bir karşılık ayrılır⁴¹.

34 IBNR: "Incurred But Not Reported Reserve".

35 OKTAY, s. 12.

36 Sedat SAĞLAM, Sigorta Muhasebesi, 3.Baskı, s.139.

37 BENJAMIN, s.237.

38 NOMER-YUNAK, s.154.

39 SAĞLAM S, s.138.

40 Auditing and Reporting, s. 370

41 OKTAY, s. 15.

3.2.5. Hasar Dengeleme Karşılığı ve Gizli Karşılıklar

Hasar dengeleme karşılığı⁴², yıldıan yıla büyük hasarların oluşmasında ortaya çıkan dalgalanmaların etkilerini hafifletmeye yönelik olarak tesis edilir. Gizli karşılıklar da, benzer bir şekilde, sigorta şirketinin yayınladığı bilanço ve kâr zarar hesaplarında yer almayan bir karşılık türüdür. Gizli karşılık kavramı, şirket malvarlığının gerçek değerinin altında gösterilmesi ya da sorumluluklarının gerçek tutarının üzerinde ifade edilmesi sonucu ortaya çıkar⁴³.

3.2.6. Ertelenmiş İstihsal Masrafları Karşılığı

Bu karşılığı, üretilen gelir ile uyumlu olması açısından bir sonraki yıla bırakılan istihsal gideri olarak tanımlamak mümkündür⁴⁴. Ertelenmiş istihsal masrafları⁴⁵, öncelikle sigorta işinin alınmasına yönelik giderlerdir ve bunlar doğrudan (komisyonlar gibi) veya dolaylı (örneğin için kabulü ve poliçe tanzimi için ödenen ücretler) olarak bu işle ilişkilidir⁴⁶.

3.2.7. Uzun Süreli İşler Karşılığı

Uzun süreli İşler Karşılığı⁴⁷, sigorta şirketlerinin, primin alınmayacağı sigorta süresini hesaplayarak, o süre içerisinde meydana gelebilecek olan hasarları karşılayabilmek üzere ayırdıkları bir rezervdir⁴⁸. 1990 yılında yangın sigortalarında serbest tarife sistemine geçilmeden önce, 5-7 ve 10 yıllık uzun süreli sivil rizikolarda, sigortacıları özendirme ve pazar payını artırabilmek gayesi ile örneğin tahakkuk eden yıllık primlerin peşin ödenmesi kaydı ile 5 yıl süreli sigortalarda son 6 ay ücret alınmamakta idi. İşte bu, ücretsiz dönemlere ilişkin olarak sigorta şirketlerinin ayırdığı karşılıkları, uzun süreli işler karşılığı adı verilmektedir⁴⁹.

4. VERGİ HUKUKUNDA SİGORTA TEKNİK KARŞILIKLARI

4.1. Kurumlar Vergisi Kanunu

Vergi hukukunda sigorta teknik ihtiyatları ile ilgili önemli düzenleme Kurumlar Vergisi Kanunu (KVK) 14.maddesinin 4.bendindedir⁵⁰. Sigorta şirketlerinin ayırmış oldukları teknik ihtiyatların da kurum kazancının belirlenmesi sırasında indirilmesi kabul edilmiştir. Sigorta teknik ihtiyatları,

42 "Claims Equalisation Reserve".

43 NÖMER-YUNAK, s.154.

44 C. BENNETT, Dictionary of Insurance, London 1992, s.262.

45 "Deferred Acquisition Reserve".

46 OKTAY, s. 16.

47 Polianüel Karşılıklar.

48 KOÇAK, s.244.

49 KAHYA, s.127.

50 KVK'nun 4962 Sayılı Kanun'un 16.maddesi ile değişik maddesi (RG. 7.8.2003,25192).

yalnuzca sigorta şirketlerince ayrılabilen bir karşılıktır. Birer aracı olan sigorta acente ve üreticileri, sigorta teknik ihtiyatları ayrıramazlar.

KVK 14/4'de sigorta teknik karşılıkları olarak, "muallak hasar karşılıkları, kazanılmamış prim karşılıkları ve hayat matematik karşılıkları" düzenlenmiştir.

4.1.1. Muallak Hasar Karşılıkları

KVK 14/4 a maddesine göre: "Muallak hasar karşılıkları, tahakkuk etmiş ve hesaben tespit edilmiş fiili tazminat bedellerinden veya bu hesap yapılmamışa tazminat ve tazminat ile ilgili tüm masrafların tahmini değerlerinden reasürör payı düşüldükten sonra kalan tutardır".

Muallak hasar karşılıkları, şirketin poliçe düzenlediği her brans için ihbar yapıp (ödenmeyen hasar varsa) ayrılabilir. Bilanço gününde geçici pasif hesaplara geçirilmek suretiyle hasılatın indirilecek olan muallak hasar karşılıkları, şirketin saklama payı oranında ihbar yapılmış her hasar için ayrı ayrı hesaplanmaktadır⁵¹.

Bu teknik karşılıklar, her bilanço döneminde pasif geçici hesaplar kullanılarak hasılatın indirilir. Ancak her bilanço döneminde ayrılan bu teknik karşılıkların ertesi bilanço döneminde kara nakledilmesi gerekmektedir⁵².

Muallak hasar karşılıkları ile ilgili bir sorun da, Hazine Müsteşarlığı'nın 10.12.2004 tarih ve 75762 sayılı genelgesi ile 2004 yılı sonu itibarı ile hesaplanacak Muallak Hasar Karşılığı tutarına, "Rapor Edilmemiş Hasar Karşılığı" adı altında bir tutarın daha ilave edileceğini belirtmesi ve SRŞEY'nin 2.maddesi ile aynı yönetmeliğin 25.maddesinin değiştirilerek, söz konusu karşılıkların da eklenmesi ile ortaya çıkmıştır⁵³. Rapor Edilmemiş Hasarlar Karşılığı, önceki yılda hasar veya vefat gerçekleştiği halde, çeşitli nedenlerle bildirim ertesi yıla sarkması dolayısı ile dosyası, takip eden yılda açılmış olan hasarların prim üretimine oranlarının geçmiş beş yıllık ağırlıklı ortalaması ile hesaplanan karşılık gideridir. Söz konusu genelge ile Muallak Hasar Karşılıkları içerisinde dahil edilen bu ilave KVK 14.maddede sayılan giderler arasında bulunmadığından, sigorta şirketleri 2004 yılında hesaplanan Rapor Edilmemiş Hasar Karşılıklarının vergi matrahından indirilmesi konusunda sorun yaşamışlardır. Sonuçta, Bakanlık'tan alınan görüş doğrultusunda bu şekilde rapor edilmemiş hasarlar için ayrılan karşılıklardan 2004 yılı beyanname verme süresine kadar gerçekleştirilmiş olanlar kurumlar vergisi matrahından indirim konusu edilmiştir⁵⁴.

51 İbrahim YELMENOĞLU, Sigorta Murakabe Kanunu ve Kurumlar Vergisi Kanunu Açısından Sigorta Teknik İhtiyatları, Vergi Dünyasi, Sayı:190, Haziran 1997, s.108.

52 Tüm Yönelimle Kurumlar Vergisi Rehberi, Gelirler Kontrolörleri Derneği Yayını, İstanbul, 2005, s.249

53 ERDİKLER, s.187

54 ERDİKLER, s. 188

4.1.2. Kazanılmamış Prim Karşılıkları

KVK'nun 14/4 maddesinde⁵⁵ "Cari Rizikolar Karşılığı" olarak tanımlanan karşılığın ismi, yapılan değişiklik ile "Kazanılmamış Primler Karşılığı" olarak değiştirilmiş ve eski düzenlemeye yer alan, sözkonusu karşılıkların hesaplanmasında götürü usulden vazgeçilerek, "gün esasına göre hesaplanma yöntemi" getirilmiştir.

KVK 14/4-b maddesinde yer alan düzenleme şöyledir: "Kazanılmamış prim karşılıkları yürürlükte bulunan sigorta sözleşmeleri için tahakkuk etmiş primlerden komisyonlar düşüldükten sonra kalan tutarın gün esasına göre bilanço gününden sonraya sar-kan kısmından, reasürör payının düşülmesinden sonra kalan tutardır. Ancak bu tutar, nakliyat emtea sigortalalarında, yıllık primin komisyon düşüldükten sonra kalanının % 25'ini geçemez. Kazanılmamış prim karşılığının gün esasına göre hesaplanması mümkün olmayan reasürans ve retrosesyon işlemlerinde 1/8 yöntemi uygulanabilir".

4.1.3. Hayat Matematik Karşılıkları

Hazine Müsteşarlığı'nın tespit ettiği genel kabul görmüş aktüerya hesaplarına göre yürürlükte olan poliçeler üzerinden sigorta aktüerleri tarafından matematik karşılıklar, ayrı ayrı hesaplanmaktadır. Bu tutar üzerinden, genel aktüerya hesaplarına göre, sigorta aktüerleri tarafından, poliçe bazında tek tek hesaplanan karşılıkların tamamı, ticari bilanço karının tespitinde gider olarak kaydedilecektir⁵⁶.

KVK'na göre bir yıl ayrılan matematik karşılıkların ertesi yıl başında aynen kara nakledilmesi şarttır. Matematik karşılıkların kara nakledildiği yıl içerisinde tazminat ödemesi söz konusu olduğunda ise normal gider kaydı yapılacak, riyazi ihtiyatlardan temettü ve faizleri vergiden istisna edilmiş olan menkul kıymetlere yatırılan kısma ait faizler ise giderler arasında gösterilemeyecektir⁵⁷.

⁵⁵ 4962 Sayılı Yasa ile getirilen düzenleme sonucu değişen madde hükmü

⁵⁶ A. Ercan ALPTEKİN, "Sigorta Teknik İhtiyatları ve Vergilendirilmesi," Mükellefin Dergisi, Ocak 2002, S.109,

⁵⁷ ALPTEKİN, s.67. Ayrıca makalede şu görüşe de yer verilmiştir: "Sigorta Murakabe Kanununda ve Sigorta Ve Reasürans Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esasları Yönetmeliğinde yer alan düzenlemeler, sigorta teknik ihtiyatlarının belirlenme alanlarına aktarılmasını zorunlu kılmamıştır. Hayat sigorta sözleşmelerinde sigortalılara belirli bir süre sonunda ve periyodik olarak kar payı dağıtımının esas olması Hazine Bonosu, devlet tahvil gibi yatırımların bu ihtiyatların aktarılmasını gerekli kılmaktadır. Riyazi ihtiyatların mütevellit yatırımlarına yönlendirilmesinden elde edilen gelirler "riyazi ihtiyat kar payı" olarak riyazi ihtiyatlara eklenmekte, bu tip bir ihtiyat gibi değerlendirilerek gider olarak kaydı mümkün bulunmamaktadır".

4.1.4. Deprem Hasar Karşılıkları

Karşılık ayrılabilmesi için Vergi Kanunlarında özel bir hüküm bulunması gerekmektedir. Vergi kanunlarında şüpheli alacak karşılığı gibi özel düzenlemeler yapılmış ise ayrılan karşılık kabul edilmekte, aksi takdirde, kıdem tazminatı karşılığı gibi, vergisel açıdan gider olarak kabul edilmeyecektir⁵⁸.

SMK'nun 25.maddesine göre, deprem hasar karşılığının oluşturulan fondanın tutulan kıymetlerin net gelirleri de deprem hasar karşılığı hesabına kaydedilir. Bu durumda, sigorta şirketinin defter kayıtlarında gelir hesaplarına intikal etmeyen dolayısıyla da dönem ticari karı içinde yer almayan bu gelirlerin vergisel durumu önem arz etmektedir⁵⁹. Kanaatimizce bu gelirler de vergiye tabi kurum kazancının saptanmasında, gelir olarak dikkate alınması ve ticari kara ilave edilmelidir⁶⁰.

4.2. Vergi Usul Kanunu

4.2.1. Değerleme

Vergi Usul Kanunu'nun (VUK) Değerleme ile ilgili hükümleri sigorta teknik ihtiyatlarından kazanılmamış primler karşılığı ile yakından ilgilidir. Kazanılmamış primler karşılığının incelendiği bölümde, literatürde, cari rizikolar ihtiyatı ayrılmak, prim gelirlerinin iskontoya tâbi tutulması olarak değerlendirilmiştir⁶¹.

VUK ilke olarak, alacak ve borçların mukayyet değerleri ile değerlendirilmesini öngörmüştür. Mukayyet değer ise VUK 265.maddesinde "bir iktisadi kıymetin muhasebe kayıtlarında gösterilen hesap değeridir" şeklinde tanımlanmıştır. Bununla birlikte, işletmeler VUK'nun 281 ve 285.maddelerine göre senede bağı alacak ve borçlarını tasarruf değeri ile değerleyebilir, yani reeskonta tâbi tutabilirler. Ancak bankalar ve bankerler ile sigorta şirketleri senetli veya senetsiz bütün alacak ve borçlarını tasarruf değeri ile

⁵⁸ Fazıl KARAMAN, "Deprem Hasar Karşılıklarının Vergi Kanunları Açısından Değerlendirilmesi", Sigortacı Gazetesi, 1-15 Eylül 2002, sayı,281, s.23. "Deprem hasar ve tazminat ödemeleri, vergi kanunları yönünden gider niteliinde olmasına karşılık, sigorta şirketleri tarafından hesaplanmayan deprem hasar karşılığında düşülmektedir. Bu durumda sigorta şirketinin vergiye tabi kazancını hesaplamak, ilgili hesap döneminde yapılmış olan hasar ve tazminat ödemelerini şirketin kazancından indirmesi doğru olacaktır".

⁵⁹ KARAMAN, s.23

⁶⁰ KARAMAN, s.24. "Kurumun deprem hasar karşılığı olarak tuttuğu kıymetlerden elde ettiği gelirlerin vergiye tabi gelir olup olmadığı bu çerçevede değerlendirilirse, bunların da ticari kara ilavesi gerektiği görülecektir. Şöyle ki, bu gelirlerin vergiden istisna edildiğine dair vergi kanunlarında bir hüküm bulunmamaktadır. Bunların Sigorta Murakabe Kanunu'na göre deprem hasar karşılığı hesabına kaydedilmesi vergiye tabi kar hesabında dikkate alınmayacağı anlamına gelmez".

⁶¹ OKTAY, s.36.

değerlemek zorundadırlar, yani bu şirketler için bir seçim hakkı bulunmamaktadır⁶².

4.2.2 Sigorta Teknik Karşılıklarının Değerlemesi

Sigorta şirketleri, sigorta sözleşmeleri ile belirli bir süre için can veya mallara gelebilecek risklere karşı bir prim karşılığında teminat veren ticari işletmelerdir. Bu itibarla, sigorta sözleşmelerinden kaynaklanan alacak ve borçlar VUK'nun uygulamalarına göre senetsiz alacak ve borçlar durumundadırlar. Ancak, yine VUK'a göre, sigorta şirketleri senetli veya senetsiz bütün alacak ve borçlarını tasarruf değeri ile değerlemek zorundadırlar, yani senetsiz alacak ve borçlarını da reeskonta tabi tutmaya hakları vardır⁶³.

Prim alacaklarının reeskontunun ise poliçe bazında yapılması gerekmektedir. SMK'nun 39.maddesine göre sigorta şirketleri, primine ilişkin hesaplarını poliçe bazında takip etmek zorunda olduklarından, reeskont işlemlerinin de poliçe bazında yapılması gerekmektedir⁶⁴.

Kazanılmamış primler karşılığı hesaplarına baktığımızda, bu karşılıkların sigorta sözleşmelerinden doğan alacağın reeskontu olarak düşünülmesi zordur. Çünkü, bu faizin olmaması ve prim alacağı olmasa dahi yazılan prim üzerinden cari rizikolar karşılığı ayrılması, yapılan işlemi VUK.281.madde kapsamında görmeyi zorlaştırmaktadır⁶⁵. Bu açıdan baktığımızda, kazanılmamış primler karşılığını dönemsellik ilkesi ile ilişkilendirerek VUK'nun 287.maddesinde yer alan, "Gelecek hesap dönemlerine ait olarak peşin tahsil edilen hasılat ile cari hesap dönemine ait olup henüz ödenmemiş olan giderler mukayyet değerleri üzerinden pasifleştirilmek suretiyle değerlenir" şeklindeki ifade "pasif geçici hesap kıymetleri" çerçevesinde değerlendirilebilecektir.

Buna göre bilanço gününde sona ermeyen izleyen yılda da hükümü devam eden sigorta sözleşmelerinin, belirli kriterlere göre bir ayırımı tabi tutularak sigorta şirketi bakımından sorumluluğu devam edenlere isabet eden prim tutarlarının, cari yıl gelirleri arasından çıkartılıp, bir karşılık şeklinde izleyen döneme devredilmesi gerekmektedir⁶⁶.

VUK'nun yukarıda açıklanan 281 ve 287. maddelerini incelediğimizde,

62 OKTAY, s.37; Yılmaz ÖZBALCI, Vergi Usul Kanunu Yorum ve Açıklamaları, Ankara, Ekim 1998, s.641. "Reeskont, senede bağ alacak ve borç tutarlarında yer alan veya aldığı varsayılan vade farkının aylık ilgilü döneme aktarılması sağlanan bir değerlendirme hükmünü ifade eder. İkili bir işleme sahiptir. Bir yönü dönemsellik ilkesini ilgilendirir. Alacak ve borç tutarı içindeki vade farkına tekabül eden kısmın sonuç hesaplarına, ait olduğu dönemde intikalini sağlar. Senede bağ alacaklar bakımından alındığında, doğmamış gelirin vergilendirilmesini önler. İkinci yönü ise, bilançonun sağlıklı düzenlenmesi ile ilgilidir. Bu kapsamda; sonuç hesapları ile ilgili olmayan alacak ve borçların da reeskonta tabi tutulabileceğinin kabulü gerekir"

63 OKTAY, s. 38.

64 SARIASLAN, s.121.

65 OKTAY, s.38.

66 ALPTEKİN, s.64.

sigorta şirketlerinin almış oldukları primlerden gelecek döneme isabet eden kısmının hesaplanarak cari yıl gelirlerinden, bu tutarları düşebileceği görülmektedir⁶⁷. Muallak hasar ve deprem hasar karşılıklarına baktığımızda ise, bunların VUK'nun 288.maddesi çerçevesinde değerlendirilebileceğini söyleyebiliriz. Nitekim VUK'nun "karşılıklar" başlıklı 288.maddesinde yer alan "hasıl olan veya husulü beklenen zarar" şeklindeki düzenlemenin, ya da bir tahmin⁶⁸ yapılmasını ifade ettiği söylenebilir.

VUK 288.maddesinde değerlendirme ile ilgili hükümlerden farklı olarak öncelikle karşılık kavramı tanımlanmış, daha sonra ise değerlendirilmeye ilişkin hükümlere yer verilmiştir. Buradan hareketle karşılık; meydana gelmiş veya meydana gelmesi beklenen ancak tutarı tam olarak bilinmeyen, teşebbüs için bir borç mahiyetinde olan ve belirli bir zarar niteliği gösteren bir hesaba⁶⁹ olarak tanımlanabilecektir.

Sigorta şirketlerinin VUK'nun 288.maddesinde belirtilen tarif çerçevesinde karşılık ayırarak, bu karşılık miktarlarını, vergi matrahının tespitinde ticari kardan indirmeleri mümkündür⁷⁰.

Bu anlamda, sigorta teknik karşılıklarının KVK kapsamında değil, VUK çerçevesinde düzenlenmesinin daha doğru olduğu yolunda tartışma sürmektedir⁷¹.

67 Fazıl KARAMAN, "Cari Rizikolar Karşılığının Vergi Mevzuatı Açısından Değerlendirilmesi", Sigortacı Gazetesi, 1-15 Ekim 2002, Sayı, 283, s.23.

68 Nurettin EROĞLU, Açıklamalı ve İçtihaat Vergi Usul Kanunu, 2.Baskı, Ankara, 1995, s.460.

69 Ertan AYDIN, Türk Vergi Sisteminde İktisadi İşletmelere Dahil Kıymetleri Değerleme, Ankara Seçkin Yayınları, 2002. s. 175. Ayrıca aynı eserde "...diğer taraftan yasal düzenleme de karşılığın ne zaman ayrılacağı ve tutarının ne olacağı konusunda bir açıklık bulunmamaktadır. Bu behirizlik nedeniyle vergi idaresinin işletmelerin karşılık ayırması konusunda olumsuz bir tavır sergilediği görülmektedir".

70 EROĞLU, s.461. "Örnek: Sigorta şirketlerinin yapmış oldukları sigorta poliçeleri için muallak hasarlara mahsus tazminat karşılıkları, riyazi ihtiyatlar ve cari muhatalara mahsus karşılıkları ayrıp, mali kar/zarardan tenzil etmeleri ise mümkündür." Konu ile ilgili Daniştay 4. Dairesi 12.01.1978 tarih, 1977/1834 E, 1978/40 K. No'lu kararında; ".....VUK'nun 288.maddesinde hasıl olan veya husulü beklenen fakat miktarı kestirilemeyen ve teşebbüs için bir borç mahiyetini arz eden belli bazı zararları karşılamak maksadıyla hesap ayrılan meblağ olduğu, bu hükme dayanarak karşılık ayırmaya, bu meblağın matrahtan indirilmesine imkan bulunmadığı, maddede sadece karşılığın genel bir tanımının verildiği, mali karın tespitinde nazara alınacak karşılığın ayrılabileceği haller hakkında VUK'da sigorta şirketleri için özel hükümlerin getirildiği, bu bakımdan özel bir hükme dayanmadan sırf 288.maddede dayanarak karşılık ayrılması ve bunun matrahtan tenzile olarak bulunmadığı gerekçesiyle onaylanmamış Komisyonu kararının yerinde olduğuna oybirliği ile karar verildi". (Şişli KIZILOLU, Danıştay Kararları ve Özelgeler (Muktezalar) Yaklaşım Yayınları, C.2, s.2566)

71 Hüseyin AKAY, Hayaat Sigorta Şirketlerinde Hesap İşleri Düzeni, İstanbul, Türkmen Kitabevi, s.160. "Kazanılmamış primlerin "indirilecek giderler" başlığı altında KVK'nun 14.maddesinde götürü usule değil, VUK'nun alacaklar ve borçlar başlıklı 281 ve 285.maddelerinde safi kurum kazancının gerçek usulde saptanmasına imkan verecek şekilde yani Sigorta Murakabe Kanunu'nda olduğu gibi sözleşme bazında yapılmaması sağlanacak şekilde düzenlenmesi sigorta şirketlerinin gerçek kazançları üzerindeki vergi ödemelerini sağlayacaktır".

5. SONUÇ

Sigorta şirketleri ve özellikle sigortalılar için bir garanti fonu niteliği taşıyan karşılıkların, tahsil edilen veya dönem içerisinde tahsil edilemeyen primlerden ne şekilde ayrılacağı ve bunların hesaplara ne şekilde yansıtılacağı ile ilgili SMK başta olmak üzere, SRŞÇEY ve HSY'nde düzenlemelere ayrıntılı olarak yer verilmiştir. Ancak sigorta teknik karşılıkları açısından mevzuatı incelediğimizde, temel amacı şirketin mali yükümlülüklerini karşılayabilmesinin bir garantisi olabilmek amacıyla ulaşılmamakta, yetersiz ve ihtiyaca cevap vermekten uzak kalmaktadır. Sigortacılık Kanunu Tasarısı Taslağı'ndaki düzenlemeye baktığımızda ise, teknik karşılıkların sayı itibarıyla artırıldığını; fakat sigorta şirketinin mali gücü açısından çok da önemli değişiklikler yapılmadığını görmekteyiz.

Bununla birlikte sigorta hukukunun, sigortalıların çıkarlarının korunması amaçlandığı ve sigorta şirketinin kuruluşundan itibaren tüm faaliyetlerinde uyacakları kuralların düzenlendiği SMK'da da değişen koşullara göre gerekli değişikliklerin yapılması, sigorta şirketinin mali yükümlülüklerinin bir garantisi olan teknik karşılıkların da hesaplanma tarzlarının daha net ve ayrıntılı bir şekilde düzenlenmesi gerekmektedir.

Sigorta teknik karşılıkları açısından Türk Vergi Mevzuatı'nı incelediğimizde ise temel düzenlemenin yer aldığı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 14.maddesinde, indirilecek giderlerin arasında deprem hasar karşılıklarının sayılmaması olmasının büyük bir eksiklik olduğunu söyleyebiliriz.

SMK'nda düzenlenen ve sigorta şirketi tarafından ayrılan deprem hasar karşılıklarının ve gerçekleştirilmiş ancak ihbar edilmemiş karşılıkların da KVK'nda kurum kazancının tespitinde gider olarak indirilecek karşılıklar kısmında gösterilmesi gerekmektedir. Zira, sigorta şirketleri, ayrılmış oldukları teknik karşılıklar ile ilgili yapacakları her türlü hesaplamalarda, öncelikle kendi özel mevzuatı çerçevesinde işlemler yapacak, sonra vergi yükümlülüğü ile ilgili hesaplamalarında bu işlemleri esas alacaklardır. Bu nedenle sigortacılık mevzuatındaki düzenleme ile vergi mevzuatındaki düzenlemenin birbirine paralel olması büyük önem arz etmektedir.

Kazanılmamış primler karşılığı, bilanço döneminde sona ermemiş ve gelecek yıla sarkan sigorta teminatları için hesaplanan bir karşılık türü olup, VUK'nun "pasif geçici hesap kıymetleri" başlığı altındaki 287. maddesinde düzenlenmesinin daha doğru olacağını düşünmekteyiz. Çünkü, sigorta şirketleri, ayrılmış oldukları cari rizikolar karşılıklarını bilanço döneminde pasif geçici hesaba alarak, hesap planlarında daha doğru ve gerçekçi işlem yapmış olacaklardır. Aynı şekilde muallak hasar karşılıklarının da VUK'nun "karşılıklar" başlığı 288.maddesinde yer alması, şirketlerin bilanço hesaplarında değerlendirilemeleri ile daha doğru hesap planı oluşturmalarını sağlayacaktır.

VUK çerçevesinde yükümlülüklerini yerine getirmeye çalışan sigorta şirketleri, mevzuatta açıkça yazılı olmasa bile ayrıldığı bu karşılıkları, VUK'nun değerlendirme ile ilgili hükümleri çerçevesinde dikkate almakta ve ona göre işlem yapmaktadır. Bu nedenle, VUK'da yer alan 287 ve 288.maddelerinde, sigorta teknik karşılıkları ile ilgili özel bir düzenlemeye yer verilmesi, işleyen bir sistem kurma yaklaşımı ile karşılaşılan sorunları çözme yolunda atılacak önemli adımlardan birisi olacaktır.